

Materiál k přípravě na vstupní zkoušku tlumočníka

podle zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Praha, 24. 5. 2021

Tento materiál byl vypracován Odborem insolvenčním a soudních znalců Ministerstva spravedlnosti v rámci dobré správní praxe jako studijní pomůcka pro účely přípravy na vstupní zkoušku tlumočnicka podle § 10 zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. Materiál neobsahuje vyčerpávající informace o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti a má pouze podpůrný charakter. Studium tohoto materiálu nenahrazuje povinnost seznámit se s příslušnými právními předpisy. Zde obsažené informace jsou aktuální ke dni vydání materiálu uvedenému na titulní straně, přičemž materiál se může průběžně aktualizovat.

Relevantní právní předpisy upravující výkon tlumočnické a překladatelské činnosti:

- zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích
- zákon č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích
- vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti
- vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele
- vyhláška č. 608/2020 Sb., o stanovení potřebné úrovně znalosti českého jazyka a rovnocenných jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti

Relevantní procesní předpisy:

- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Další informace jsou k dispozici na informačním portálu Ministerstva spravedlnosti pro soudní tlumočnický a soudní překladatele na webu <https://tlumocnici.justice.cz/>

Obsah

I. Úvod	4
1.1 Právní úprava tlumočnické a překladatelské činnosti	4
1.2 Vstupní zkouška tlumočnicka (a překladatele).....	6
II. Práva a povinnosti tlumočnicků a překladatelů.....	7
2.1 Obecné povinnosti.....	7
2.2 Povinnost mlčenlivosti.....	10
2.3 Notifikační povinnost.....	11
2.4 Vyloučení tlumočnicků a překladatelů	13
2.5 Odmítnutí výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti	14
2.6 Evidence úkonů	15
2.7 Komunikační povinnost a datové schránky	16
2.8 Občanskoprávní odpovědnost za výkon tlumočnické a překladatelské činnosti	17
2.9 Povinnosti zadavatele a dalších stran.....	18
III. Výkon tlumočnické a překladatelské činnosti	19
3.1 Definice tlumočnické a překladatelské činnosti	19
3.2 Vznik oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost	19
3.3 Pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost.....	20
3.4 Zánik oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost	21
3.5 Způsob provedení tlumočnického a překladatelského úkonu	22
3.6 Revize tlumočnického a překladatelského úkonu	26
3.7 Tlumočné a jeho vyúčtování.....	27
IV. Výkon dohledu a přestupková odpovědnost	30
4.1 Dohled nad výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti	30
4.2 Přestupková odpovědnost tlumočnicků a překladatelů	31
V. Procesní aspekty výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti	34
5.1 Trestní řízení	34
5.2 Občanské soudní řízení.....	36
5.3 Soudní řízení správní	36
5.4 Správní řízení	37

I. Úvod

1.1 Právní úprava tlumočnické a překladatelské činnosti

Dne 1. ledna 2021 nabyl účinnosti zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích (dále jen „**TlumZ**“), který v rozsahu tlumočnické a překladatelské činnosti nahradil zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Nová právní úprava obsažená v **TlumZ** přinesla celou řadu změn, mezi nimi i povinnost žadatelů o tlumočnické či překladatelské oprávnění podle nové právní úpravy složit tzv. vstupní zkoušku tlumočnicka.

TlumZ provádějí dva základní podzákonné právní předpisy,¹ a to konkrétně vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti (dále jen „**vyhláška o tlumočnické činnosti**“) a vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele (dále jen „**vyhláška o tlumočném**“). Vyhláška o tlumočnické činnosti upravuje zejména:

- kvalifikační předpoklady pro výkon tlumočnické a překladatelské činnosti;
- způsob vykonání vstupní zkoušky tlumočnicka, její formu, obsah a průběh;
- náležitosti průkazů a tlumočnických a překladatelských pečeti;
- způsob provedení a náležitosti tlumočnického a překladatelského úkonu, užívání tlumočnické a překladatelské pečeti a doložky; a
- způsob vedení evidence úkonů.

Vyhláška o tlumočném upravuje:

- výši a způsob určení odměny za výkon tlumočnické a překladatelské činnosti a rozsah jejího snížení, odepření a zvýšení;
- výši a způsob určení náhrady hotových výdajů vynaložených k provedení tlumočnického nebo překladatelského úkonu a náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s tlumočnickým nebo překladatelským úkonem; a
- způsob vyúčtování shora uvedených odměn.

Kromě shora uvedených právních předpisů postavení tlumočnicka a překladatele při výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti dále upravují procesní předpisy vztahující se k jednotlivým druhům řízení:

- a) **Trestní řízení** – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) („**TŘ**“)
- b) **Občanské soudní řízení (civilní řízení)** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („**OSŘ**“) a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních („**ZŘS**“)

¹ Kromě dvou uvedených předpisů byla k provedení **TlumZ** rovněž přijata vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 608/2020 Sb., o stanovení potřebné úrovně znalosti českého jazyka a rovnocenných jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti. S ohledem na účel tohoto materiálu je daný právní předpis zmiňován pouze pro úplnost a obsah tohoto předpisu není předmětem zde shrnuté látky.

c) **Správní řízení** – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád („**SpŘ**“) a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich („**PřestZ**“)

d) **Soudní řízení správní** – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („**SŘS**“)

Pokud jde o procesní předpisy, od soudních tlumočnicků a překladatelů se neočekává podrobná znalost celého znění těchto předpisů a tlumočníci a překladatelé by měli být obeznámeni s těmi částmi uvedených předpisů, které se týkají výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti. Jedná se především o následující ustanovení:

Zákon č. 141/1961 Sb. (TŘ)	- § 28 až 29a - § 35 odst. 3 - § 50 odst. 2 - § 51b - § 55 odst. 4 - § 56 odst. 1
Zákon č. 99/1963 Sb. (OSŘ)	- § 17 - § 18 odst. 2 - § 40a odst. 1 - § 102a odst. 1 - § 137 odst. 1 - § 139 odst. 2 - § 147 odst. 2 - § 148 odst. 2 - § 151 odst. 4 - § 238 odst. 1 písm. f)
Zákon č. 500/2004 Sb. (SpŘ)	- § 14 - § 16 - § 79
Zákon č. 150/2002 Sb. (SŘS)	- § 8 - § 36 odst. 2 - § 57 odst. 1 - § 58 odst. 2 - § 59 odst. 2 - § 60 odst. 6
Zákon č. 292/2013 Sb. (ZŘS)	- § 36

1.2 Vstupní zkouška tlumočníka (a překladatele)

Vstupní zkouška tlumočníka² je upravena v § 10 TlumZ a § 4 až 18 vyhlášky o tlumočnické činnosti. Zkouškou se ověřují zejména:

- a) znalosti právních předpisů upravujících výkon tlumočnické a překladatelské činnosti a schopnost tyto předpisy aplikovat;
- b) znalosti právních předpisů upravujících řízení, v nichž se tlumočnická a překladatelská činnost vykonává, a schopnost tyto předpisy aplikovat; a
- c) náležitostí tlumočnického úkonu.

Cílem vstupní zkoušky tedy je ověřit, zda se žadatel o oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost dostatečně orientuje v právních předpisech, které s výkonem činnosti souvisejí, a tedy zda znalosti žadatele a jeho schopnosti tyto právní předpisy aplikovat dávají záruku řádného výkonu povolání soudního tlumočníka a překladatele. Žadatel by měl zejména prokázat orientaci v povinnostech tlumočnicků a překladatelů a také znalost náležitostí jím prováděných úkonů.

Povinnost vykonat vstupní zkoušku tlumočníka se **aplikuje na všechny žadatele o tlumočnické či překladatelské oprávnění podle TlumZ**, tedy i na stávající tlumočníky a překladatele jmenované podle zákona č. 36/1967 Sb., kteří vykonávají činnost na základě přechodných ustanovení TlumZ. Tuto zkoušku budou tlumočníci a překladatelé jmenovaní podle zákona č. 36/1967 Sb. muset vykonat poté, co podají žádost o zápis do seznamu tlumočnicků a překladatelů podle TlumZ.

Vstupní zkoušku zajišťuje a organizuje Justiční akademie. Zkouška se koná vždy v českém jazyce. Pokud žadatel při vykonání vstupní zkoušky v uplynulých 3 letech před dnem podání žádosti uspěl v jiném jazyce, než pro který nově žádá o zápis do seznamu tlumočnicků a překladatelů, vstupní zkouška se u takového žadatele považuje za splněnou.

Vstupní zkouška se koná formou **písemného multiple-choice testu**, kde žadatel musí z nabízených možností zvolit jednu či více správných odpovědí na uzavřenou otázku. Zkouška trvá nejdéle 150 minut, z nichž **maximálně 90 minut** je určeno na vypracování písemného testu, a dalších **60 minut** je určeno na případné doplnění odpovědí o odůvodnění (viz dále). Testové otázky jsou neveřejné, ledaže je Ministerstvo spravedlnosti vyřadí z užívání. Na zkoušku se žadatel sám nepřihlašuje a den, čas a místo konání vstupní zkoušky bude žadateli oznámeno Ministerstvem spravedlnosti. Vstupní zkouška se nemůže konat před uplynutím 30 dnů od odeslání oznámení, ledaže žadatel souhlasí s jejím dřívějším konáním.

Žadatel musí před zahájením vstupní zkoušky jednoznačně prokázat svou totožnost (zejm. občanským průkazem). Žadatel může použít během písemného testu jako pomůcky pouze psací potřeby a právní informační systémy a další programové vybavení zpřístupněné

² Jedná se o legislativní zkratku používanou TlumZ a tato zkouška je společná pro tlumočníky a překladatele.

Ministerstvem spravedlnosti, resp. Justiční akademií. Ministerstvo může vyloučit ze vstupní zkoušky žadatele, který v jejím průběhu použil nedovolené pomůcky, nepracoval samostatně, nebo jinak ohrozil účel vstupní zkoušky.

Žadatel splní vstupní zkoušku, pokud odpoví správně na **alespoň 75 % testových otázek**, neodstoupí od vstupní zkoušky a nebude z ní vyloučen. Samotný test se píše nejdéle 90 minut (tj. dalších 60 minut je časová dotace určená na případné doplnění odpovědí o odůvodnění – viz dále). Ministerstvo nejpozději po uplynutí 90 minut od zahájení testu **zpřístupní hodnocení testu**, přičemž pokud žadatel podle hodnocení písemného testu nesplnil vstupní zkoušku, hodnocení písemného testu je prozatímní a ministerstvo zpřístupní žadateli testové otázky, na které žadatel podle prozatímního hodnocení odpověděl nesprávně, včetně nabídky odpovědí s označením správné odpovědi a odpovědi žadatele.

Žadatel, který podle prozatímního hodnocení písemného testu nesplnil vstupní zkoušku, může v písemném testu pokračovat a **doplnit svou odpověď na otázku, na kterou podle prozatímního hodnocení písemného testu odpověděl nesprávně, o její odůvodnění**, tj. může odůvodnit, proč jím zvolenou odpověď nadále považuje za správnou. Na odůvodnění svých odpovědí má žadatel 60 minut a toto odůvodnění bude následně posouzeno ministerstvem.

II. Práva a povinnosti tlumočnicků a překladatelů

2.1 Obecné povinnosti

TlumZ ve svém § 4 stanoví pět základních povinností soudních tlumočnicků a překladatelů, přičemž se jedná o povinnost:

- a) vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost **pouze v jazyce, pro který má tlumočnický či překladatelský oprávnění;**
- b) vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost **s odbornou péčí;**
- c) vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost **osobně;**
- d) vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost **nezávisle a nestranně;** a
- e) vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost **ve sjednané nebo stanovené době.**

Porušením kterékoliv ze shora uvedených povinností se tlumočnický či překladatelský může dopustit přestupku podle TlumZ:

Ad a). Porušením povinnosti vykonávat tlumočnickou činnost *v jazyce, pro který má tlumočnický oprávnění*, se tlumočnický může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. b) TlumZ**. Porušením shodné povinnosti vykonávat překladatelskou činnost *v jazyce, pro který má překladatelský oprávnění*, se překladatelský může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. b) TlumZ**.

S touto povinností rovněž souvisí **povinnost vykonávat pouze překladatelskou či pouze tlumočnickou činnost v případě, kdy tlumočník nebo překladatel disponuje pouze jedním z těchto oprávnění**, což souvisí s formálním oddělením tlumočnické a překladatelské činnosti.³ Tlumočnickou činnost je tak podle § 2 odst. 1 TlumZ oprávněn vykonávat pouze soudní tlumočník, kdežto překladatelskou činnost je podle § 2 odst. 2 TlumZ oprávněn vykonávat pouze soudní překladatel. Předchozí zákon č. 36/1967 Sb. zmíněné dvě profese nerozlišoval a označoval jak soudní tlumočníky, tak soudní překladatele pojmem „soudní tlumočník“. Podle TlumZ se však pod pojmem „tlumočník“ či „soudní tlumočník“ rozumí pouze osoba oprávněná k provádění tlumočnických úkonů, zatímco osoba oprávněná provádět překladatelské úkony se označuje jako „překladatel“ či „soudní překladatel“.⁴ **Soudní tlumočník, který zároveň nedisponuje překladatelským oprávněním, tedy nesmí provádět překladatelské úkony.** Totéž platí i v případě soudního překladatele, který nedisponuje tlumočnickým oprávněním: takový překladatel získáním překladatelského oprávnění automaticky nezískává i oprávnění provádět tlumočnické úkony a tyto úkony tedy provádět nesmí.

Zároveň je nezbytné mít na zřeteli, že ačkoliv TlumZ zavedl oddělení profese tlumočníka od profese překladatele a tyto činnosti od sebe oddělil i z hlediska jejich licencování, **jiné právní předpisy tuto terminologii mnohdy nerespektují a nadále obsahují ustanovení, v nichž se tlumočníci a překladatelé společně označují jako „tlumočník“ nebo „soudní tlumočník“**. Tato ustanovení se tedy musejí vykládat v souladu s podstatou tlumočnické a překladatelské činnosti a její náplní: vyplývá-li ze zvláštního právního předpisu, že je třeba provést překladatelský úkon, tento úkon může provést pouze osoba s překladatelským oprávněním, přestože zvláštní zákon danou osobu označuje pojmem „tlumočník“.

Ad b), d) et e). Porušením povinnosti vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost s *odbornou péčí* se tlumočník může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. c) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. c) TlumZ**. Stejných přestupků se tlumočníci a překladatelé mohou dopustit i v případě, že poruší povinnost vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost *nezávisle a nestranně a ve sjednané nebo stanovené době*.

Povinnost vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost s *odbornou péčí* (dle předchozí právní úpravy *řádně*) obecně zakládá požadavek na tzv. výkon tlumočnické či překladatelské činnosti *de lege artis*, tedy podle nejlepších a obecně uznávaných pravidel toho kterého oboru. Jedná se tedy – lapidárně řečeno – o povinnost postupovat s určitým standardem odborné péče, který se od soudních tlumočníků a překladatelů, coby osob vysoce kvalifikovaných a certifikovaných pro výkon této činnosti státem, očekává. Tato povinnost se přitom nevztahuje

³ Viz § 2 TlumZ, podle něhož je tlumočnickou činnost oprávněn vykonávat pouze soudní tlumočník, zatímco překladatelskou činnost je oprávněn vykonávat pouze soudní překladatel.

⁴ Terminologický název profese by se neměl zaměřovat s legislativními zkratkami, které TlumZ používá. Podle ustanovení § 3 odst. 3 TlumZ kde se v tomto zákoně (dále) hovoří o tlumočnickovi, tlumočnickém úkonu, tlumočnickém oprávnění a tlumočnické činnosti, rozumí se tím i překladatel, překladatelský úkon, překladatelské oprávnění a překladatelská činnost, není-li výslovně stanoveno jinak. TlumZ tedy za účelem přehlednosti na mnoha místech označuje obě profese pojmem „tlumočník“, přestože se nově jedná o samostatnou profesi.

pouze k pravidlům a standardům překladatelství či tlumočnickví coby vědních a aplikovaných disciplín, nýbrž také k dodržování postupů spojených s výkonem činnosti soudního tlumočnicka a překladatele, a tedy i postupů pro tuto činnost specifických.⁵

Povinnost vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost *nezávisle* znamená, že tlumočnick ani překladatel nesmějí při výkonu své činnosti přijímat pokyny týkající se obsahu úkonu od jiných osob a ani tyto pokyny plnit. V rámci výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti se tedy tlumočnicki a překladatelé nesmějí nacházet ve vztahu subordínace (podřízenosti) a musejí být nezávislí. Povinnost vykonávat činnost *nestranně* oproti tomu znamená, že v souvislosti s výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti nesmí existovat vztah podjatosti vůči zadavateli, kterékoli ze stran případného sporu či účastníkovi řízení, zástupci, orgánu veřejné moci či podjatosti pro vztah tlumočnicka či překladatele k věci.

Povinnost vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost *ve sjednané nebo stanovené době* reflektuje nutnost včasného plnění úkolů a dodržování termínů, které jsou zásadní především z hlediska hladkého průběhu toho kterého řízení. Nesplnění této povinnosti může kromě přestupkové odpovědnosti založit též právo zadavatele **zkrátit odměnu až o 50 %**.⁶

Ad c). Porušením povinnosti vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost *osobně* se tlumočnick může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. c) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. c) TlumZ**.

Obsahem povinnosti vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost *osobně* je požadavek, aby tyto činnosti vykonávaly pouze osoby, které svou kvalifikací potvrzenou v rámci licenčního řízení dávají záruku řádného výkonu těchto činností, a tedy aby tyto činnosti fakticky nevykonávaly žádné jiné osoby. Tlumočnick či překladatel tedy **nemůže svěřit provádění tlumočnických a překladatelských úkonů svému zaměstnanci, subdodavateli či jiné osobě, a to ani v případě, že úkon po těchto osobách zkontroluje a stvrdí, čímž za něj převezme odpovědnost**. Výkon tlumočnické a překladatelské činnosti tedy nelze degradovat na pouhou kontrolu a garanci řádnosti provedených úkonů. Osobní výkon činnosti **v zásadě vylučuje jakoukoliv delegaci práce spojenou s prováděním úkonů**.

Povinnost vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost *osobně* nemůže být dotčena ani využitím institutu tzv. konzultanta podle § 23 TlumZ. Smyslem tohoto institutu je, že vyžaduje-li to povaha věci, je tlumočnick či překladatel oprávněn přibrat – vždy **se souhlasem zadavatele** – konzultanta **k posuzování zvláštních dílčích otázek**. Tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí tlumočnick či překladatel **uvést v doložce**. Účelem konzultanta je tedy pouze odborné poradenství stran zvláštních dílčích otázek a konzultant samostatně nesmí provádět žádný ucelený tlumočnický či překladatelský úkon, a ani mu nemůže být svěřeno vypracování či provedení částí těchto úkonů. Konzultant rovněž nemůže být vnímán jako prostředek úplné

⁵ Může se např. jednat o dodržování formálních náležitostí překladatelských úkonů, zajištění jejich přezkoumatelnosti atd.

⁶ Viz § 10 odst. 1 vyhlášky o tlumočném.

kompenzace deficitu kvalifikace tlumočníka či překladatele potřebné k provedení úkonu a **delegace práce na konzultanta je z povahy jeho postavení vyloučena**. Tlumočník ani překladatel nemohou svěřit konzultantovi provedení ani vybraných dílčích částí tlumočnických a překladatelských úkonů. Využitím institutu konzultanta tedy **nelze obcházet povinnost osobního výkonu činnosti**.

S povinností osobního výkonu tlumočnické činnosti se rovněž pojí **zákaz používání tzv. bianco-doložek**. Jedná se o praxi, kdy překladatel předem připraví a předvyplní určité množství doložek tak, aby mohly být použity jinou osobou, než překladatelem. Překladatel tedy v tomto případě podepíše nevyplněnou doložku, opatří ji svou pečeti a svěří ji jiné osobě. Tato praxe je v přímém rozporu se zákonem a vyhotovením a poskytováním bianco-doložek se překladatel dopustí přestupku, za nějž mu může být uložena pokuta až do výše 500 000 Kč.

2.2 Povinnost mlčenlivosti

Další povinností tlumočnicků a překladatelů zakotvenou v TlumZ je povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem své tlumočnické či překladatelské činnosti, a to i po jejím skončení (tzv. povinnost mlčenlivosti).⁷ Povinnost mlčenlivosti se kromě samotného tlumočníka a překladatele vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na tlumočnické či překladatelské činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je tlumočník či překladatel **povinen tyto osoby písemně poučit**.⁸

Mlčenlivosti může tlumočníka či překladatele zprostit jen zadavatel, přičemž zproštění mlčenlivosti se nevztahuje na tlumočnický úkon provedený mezi obviněným a obhájcem v trestním řízení.

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na použití informací o skutečnostech přiměřeným způsobem a v anonymizované podobě pro vědecké nebo vzdělávací účely. Povinnosti mlčenlivosti se nelze dovolat ani vůči orgánu veřejné moci, před kterým probíhá řízení, v němž má být tlumočnický úkon použit. Povinnosti mlčenlivosti se dále **nelze dovolat ani vůči Ministerstvu spravedlnosti** a tato povinnost tedy není důvodem pro neposkytnutí součinnosti v rámci provádění kontroly, dalších úkonů v rámci výkonu dohledu nad tlumočnickou či překladatelskou činností nebo pro neposkytnutí úkonů v souvislosti se správním řízením.⁹

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na řízení proti osobám uvedeným v § 20 odst. 1 nebo 2 TlumZ nebo proti zadavateli v souvislosti s touto činností, ani na spory mezi nimi. V jiných případech než v těch stanovených zákonem nelze informace, které jsou předmětem povinnosti mlčenlivosti, použít.¹⁰

⁷ Viz § 20 TlumZ.

⁸ Viz § 20 odst. 2 TlumZ.

⁹ Viz § 20 odst. 3 věta za středníkem TlumZ.

¹⁰ Tyto informace nelze použít ani v případě, že se jedná o informace pro zadavatele bezvýznamné, ani pokud tyto informace neobsahují osobní údaje ani obchodní tajemství zadavatele či dalších osob.

Porušením povinnosti mlčenlivosti se tlumočník může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. h) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. h) TlumZ**. Tlumočníci a překladatelé se mohou rovněž dopustit přestupku tím, že poruší povinnost poučit další osoby o povinnosti mlčenlivosti, přičemž se jedná o přestupek podle **§ 37 odst. 1 písm. i) TlumZ** v případě tlumočnicků a přestupek podle **§ 37 odst. 2 písm. i) TlumZ** v případě překladatelů.

2.3 Notifikační povinnost

TlumZ dále upravuje tzv. oznamovací (notifikační) povinnost tlumočnicků a překladatelů vůči Ministerstvu spravedlnosti.¹¹ Tlumočník či překladatel je v první řadě povinen **oznámit ministerstvu veškeré skutečnosti, které mohou vést k pozastavení nebo zániku oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost**. K tomuto oznámení musí dojít neprodleně po vzniku rozhodné skutečnosti, nejpozději však **do 10 dnů (tj. nikoliv pracovních dnů) ode dne, kdy tato skutečnost nastala**.¹²

Oznamovací povinnost se vztahuje zejména na následující skutečnosti:

- a) zahájení trestního stíhání tlumočnicka či překladatele pro trestný čin;¹³
- b) existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících výkon tlumočnické či překladatelské činnosti;¹⁴
- c) zahájení řízení o omezení svéprávnosti tlumočnicka či překladatele;¹⁵
- d) tlumočník či překladatel přestal splňovat podmínky pro výkon tlumočnické činnosti podle § 7 TlumZ;¹⁶

¹¹ Viz zejm. § 24 TlumZ.

¹² Připadá-li konec této lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší příští pracovní den (srov. § 40 odst. 1 písm. c) SpŘ).

¹³ Toto je důvodem pro pozastavení oprávnění podle § 13 odst. 1 písm. a) TlumZ, a to až do doby pravomocného skončení trestního stíhání. Ministerstvo při pozastavení zohlední zejména, zda se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem tlumočnické či překladatelské činnosti a zda se jedná o trestný čin, který ohrožuje důvěru v řádný výkon tlumočnické či překladatelské činnosti.

¹⁴ Toto je důvodem pro pozastavení oprávnění podle § 13 odst. 1 písm. b) TlumZ z moci úřední, tj. nikoliv jen na žádost tlumočnicka či překladatele.

¹⁵ Toto je důvodem pro pozastavení oprávnění podle § 13 odst. 1 písm. c) TlumZ, a to až do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí.

¹⁶ Toto je důvodem pro zrušení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost z moci úřední podle § 14 odst. 1 písm. a) TlumZ. Může se jednat např. o pozbytí odborné způsobilosti podle § 8 TlumZ či o případy, kdy tlumočník či překladatel přestane být bezúhonným, plně svéprávným či se na základě pravomocného rozhodnutí soudu ocitne v úpadku.

- e) existence zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě znemožňujících tlumočnickovi či překladateli vykonávat činnost nebo ji provádět s odbornou péčí, pokud oprávnění vykonávat činnost nebylo pozastaveno.¹⁷

Tlumočníci a překladatelé jsou dále povinni oznamovat Ministerstvu spravedlnosti změny údajů zapisovaných do seznamu tlumočnicků a překladatelů, a to **do 10 pracovních dnů ode dne, kdy ke změně došlo**. Jedná se zejména o následující údaje¹⁸:

- a) jméno (tj. osobní jméno, resp. jména, a příjmení, popř. více příjmení);
- b) sídlo;
- c) kontaktní adresa na území České republiky v případě, že tlumočník či překladatel nemá sídlo nebo místo trvalého pobytu nebo místo pobytu podle druhu pobytu cizince na území České republiky;
- d) identifikační číslo osoby;
- e) identifikátor datové schránky;
- f) telefonní kontakt;
- g) údaj o odmítnutí provedení tlumočnického úkonu podle § 19 odst. 1 písm. c) TlumZ;
- h) adresa elektronické pošty;
- i) kontaktní adresa;
- j) internetová stránka týkající se tlumočnické činnosti.

Tlumočník či překladatel je povinen k oznámení výše uvedených údajů přiložit doklad osvědčující danou změnu.¹⁹ Změna se nemusí osvědčovat v případě, pokud jde o změny již zapsané v základních registrech, veřejném rejstříku nebo v informačním systému evidence obyvatel, jedná-li se o občana České republiky, anebo v informačním systému cizinců, jedná-li se o cizince.²⁰

Tlumočník či překladatel je dále povinen oznámit Ministerstvu spravedlnosti **změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou pro výkon tlumočnické či překladatelské činnosti**, a to

¹⁷ Toto je důvodem pro zrušení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost z moci úřední podle § 14 odst. 1 písm. b) TlumZ. Kromě shora uvedených důvodů může ministerstvo též zrušit oprávnění tlumočnicka či překladatele, pokud tito závažným způsobem poruší nebo opakovaně porušují povinnost stanovenou TlumZ.

¹⁸ Srov. § 16 odst. 1 a 2 TlumZ.

¹⁹ V případě změn nepodléhajících vystavení dokladu ze strany třetí osoby (např. změna telefonního čísla či webových stránek) může jako doklad sloužit prohlášení tlumočnicka či překladatele o tom, že ke změně došlo.

²⁰ Viz § 16 odst. 6 TlumZ.

nejpozději **do 10 pracovních dnů** ode dne, kdy tato změna nastala.²¹ Tato povinnost se částečně překrývá s oznamovací povinností stanovenou § 24 TlumZ, neboť skutečnost, že tlumočník či překladatel přestal splňovat podmínky pro výkon tlumočnické či překladatelské činnosti, je rovněž důvodem pro zrušení oprávnění § 14 odst. 1 písm. a) TlumZ (viz výše).

Nesplněním oznamovací povinnosti řádně nebo ve stanovené lhůtě se tlumočník může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. e) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. e) TlumZ**.

2.4 Vyloučení tlumočnicků a překladatelů

K dalším povinnostem tlumočnicků a překladatelů patří tzv. povinnost vyloučení upravená v § 18 TlumZ. Tlumočník či překladatel nesmí provést tlumočnický úkon, jestliže lze mít důvodnou pochybnost o jeho nepodjatosti pro jeho poměr k věci, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci, zadavateli, orgánu veřejné moci, který tlumočnický úkon zadal nebo provádí řízení nebo při jiném postupu správního orgánu, kde má být tlumočnický či překladatelský úkon použit. Ustanovení o vyloučení tlumočnicka či překladatele se použije obdobně i pro konzultanta.

Jakmile se tlumočník či překladatel dozví o skutečnosti, pro kterou nesmí provést tlumočnický či překladatelský úkon, **oznámí ji bezodkladně zadavateli**. Ustanoví-li tlumočnicka či překladatele orgán veřejné moci, pak tento orgán rozhodne, zda je tlumočník či překladatel v dané věci z provedení tlumočnického či překladatelského úkonu vyloučen.

Jednotlivé procesní předpisy mohou obsahovat zvláštní úpravu vyloučení tlumočnicků a překladatelů v konkrétních řízeních, například:

- a) v **trestním řízení** o vyloučení tlumočnicka či překladatele rozhoduje orgán činný v trestním řízení, který jej přibral;²²
- b) v **občanském soudním řízení** o tom, zda je vyloučen tlumočník či překladatel, rozhoduje předseda senátu, přičemž proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek;²³
- c) v **soudním řízení správním** musí tlumočník či překladatel sdělit důvody své podjatosti předsedovi senátu, přičemž o vyloučení tlumočnicka či překladatele rozhoduje senát.²⁴

Porušením povinnosti oznámit bezodkladně skutečnost, pro kterou tlumočník či překladatel nesmí provést tlumočnický či překladatelský úkon nebo provedením tlumočnického či

²¹ Viz § 11 odst. 5 TlumZ.

²² Viz § 29 odst. 1 *in fine* zákona TŘ.

²³ Viz § 17 OSŘ. Pro vyloučení tlumočnicka či překladatele platí přiměřeně ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 stejného zákona.

²⁴ Viz § 8 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb. Ustanovení § 8 odst. 3 stejného zákona se použije přiměřeně.

překladatelského úkonu ve věci, v níž měl být tlumočník či překladatel vyloučen, se tlumočník může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. f) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. f) TlumZ**.

2.5 Odmítnutí výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti

Tlumočníci a překladatelé mají ve stanovených případech povinnost odmítnout provedení tlumočnického či překladatelského úkonu a v některých případech také právo (tj. nikoliv povinnost) takový úkon odmítnout.

Podle § 19 odst. 1 TlumZ tlumočník či překladatel **musí odmítnout provést úkon**, pokud:

- a) má **pozastaveno oprávnění** vykonávat tlumočnickou činnost;
- b) nemá tlumočnické či překladatelské **oprávnění v jazyce**, ve kterém je potřebné úkon provést;
- c) nemá k provedení tlumočnického úkonu **dostatek odborných znalostí**; nebo
- d) mu počet nebo rozsah zadaných, dosud neprovedených tlumočnických či překladatelských úkonů **neumožňuje provést další úkon řádně a včas**.

Je-li zadavatelem úkonu orgán veřejné moci, **nesmí tlumočník či překladatel odmítnout provést úkon z jiného než z výše stanovených důvodů** nebo v případě, že mu neumožňují provést úkon řádně a včas následující důvody:

- a) závažné **zdravotní okolnosti**;
- b) závažná **rodinná situace**;
- c) mimořádné nebo neočekávané **pracovní povinnosti**;
- d) jiné **vážné důvody**; nebo
- e) pokud tak stanoví **jiný zákon**.²⁵

Orgán veřejné moci oznámí odmítnutí provedení tlumočnického či překladatelského úkonu Ministerstvu spravedlnosti, které údaj o odmítnutí, včetně důvodu odmítnutí provedení tlumočnického či překladatelského úkonu, zaznamená do seznamu tlumočnicků a překladatelů.

Je-li zadavatelem úkonu soukromá (fyzická nebo právnická) osoba, tlumočník či překladatel **může odmítnout provést úkon z jakéhokoliv důvodu**. Orgán veřejné moci jiného státu než

²⁵ Takovým zvláštním zákonem je např. TŘ, který v § 99 a 100 zakotvuje zákaz výslechu o určitých okolnostech a právo odepřít výpověď. Ustanovení § 29 odst. 1 pak upravuje speciální právo tlumočnicka či překladatele odmítnout provedení úkonu z důvodů uvedených v § 99 a 100.

České republiky se pro účely TlumZ považuje za soukromou osobu a zákaz odmítnutí úkonů se na tyto orgány rovněž nevztahuje.

Odmítnutím orgánu veřejné moci provést tlumočnický či překladatelský úkon v rozporu s § 19 TlumZ (tj. zejména z jiných než stanovených důvodů) se tlumočnický může dopustit přestupku podle § 37 odst. 1 písm. g) TlumZ, překladatel přestupku podle § 37 odst. 2 písm. g) TlumZ.

2.6 Evidence úkonů

Významnou povinností soudních tlumočnicků a překladatelů, kterou TlumZ přináší, je rovněž **povinnost zapisovat stanovené údaje podle tohoto zákona do tzv. evidence úkonů.**²⁶ Evidence (tlumočnických a překladatelských) úkonů je informačním systémem veřejné správy vedeným způsobem umožňujícím dálkový přístup (online), jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti. Způsob vedení evidence úkonů je stanoven **v příloze č. 3 k vyhlášce o tlumočnické činnosti.**

Tlumočníci a překladatelé jsou povinni **do 5 pracovních dnů** ode dne zadání tlumočnického nebo překladatelského úkonu nebo ode dne, kdy nastala skutečnost, ke které se povinnost zápisu váže, zapisovat do evidence úkonů:

- a) den zadání úkonu;
- b) den provedení, případně den vysvětlení nebo doplnění úkonu;
- c) předmět úkonu;
- d) zdrojový a cílový jazyk, ve kterém má být proveden úkon;
- e) označení zadavatele;
- f) termín, případně prodloužený termín pro provedení tlumočnického nebo překladatelského úkonu;
- g) číslo jednací orgánu veřejné moci;
- h) počet hodin tlumočení nebo počet normostran překladu; a
- i) údaj o vyúčtované a přiznané odměně a náhradách.²⁷

V evidenci úkonů jsou kromě výše uvedených údajů rovněž vedeny další údaje, jako např. celkový počet provedených úkonů zadáných orgány veřejné moci v jednotlivých letech, počet zadáných, dosud neprovedených úkonů atd. Údaje podle § 28 odst. 3 a odst. 4 písm. a), b), d) a e) TlumZ jsou neveřejné, přičemž přístup k neveřejným údajům má Ministerstvo spravedlnosti a krajské soudy. Na základě odůvodněné žádosti může ministerstvo udělit přístup v nezbytném rozsahu do neveřejné části rovněž jinému orgánu veřejné moci.

²⁶ Viz § 28 TlumZ.

²⁷ Viz příloha č. 3 k vyhlášce o tlumočnické činnosti.

Porušením povinnosti řádně a včas zapisovat stanovené údaje do evidence úkonů se tlumočnick může dopustit přestupku podle **§ 37 odst. 1 písm. l) TlumZ**, překladatel přestupku podle **§ 37 odst. 2 písm. m) TlumZ**.

2.7 Komunikační povinnost a datové schránky

Jednou z výslovně nestanovených povinností soudních tlumočnicků a překladatelů, které však vyplývají z jednotlivých ustanovení jak TlumZ, tak i zvláštních zákonů, je povinnost, která by se dala lapidárně označit jako komunikační povinnost. Obsahem této povinnosti je to, že by tlumočnicki a překladatelé měli komunikovat se zadavatelem úkonů a reagovat na pokusy o spojení činěné prostřednictvím kontaktů uvedených v seznamu tlumočnicků (např. telefon, e-mail atd.). Řádná komunikace je nezbytná především z důvodu funkčnosti systému zadávání úkonů, neboť orgány veřejné moci mimo jiné mají **povinnost s tlumočnickem či překladatelem předem projednat zadání tlumočnického či překladatelského úkonu, termín jeho provedení, sdělit informace o předmětu úkonu a případně další informace ze spisu.**²⁸ Tento zákonem předvídaný postup nemůže být naplněn v případě, kdy tlumočnick či překladatel nemůže být zastižen na jím uvedených kontaktech, což by mohlo znemožnit ustanovování tlumočnicků a překladatelů a působit jako procesní obstrukce. Kromě povinnosti komunikace s potenciálním zadavatelem před zadáním úkonu je rovněž významná **povinnost se zadavatelem komunikovat i průběžně v souvislosti s úkonem již prováděným.** Tlumočnick či překladatel se tak ignorováním pokusů o jeho kontaktování může dopustit porušení TlumZ, za což mu může být uložena písemná výtka, či dokonce pokuta v přestupkovém řízení.

Jakousi zvláštní komunikační povinností tlumočnicků a překladatelů je dále **povinnost využívat datových schránek**, které jim byly zřízeny v souvislosti s výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti. Ačkoliv se opět jedná o povinnost zákonem výslovně nestanovenou, do datové schránky budou soudním tlumočnickům a překladatelům doručovány všechny písemnosti ze strany orgánů veřejné moci, jejichž povaha to připouští, přičemž **tyto písemnosti jsou v případě jejich nevyzvednutí z datové schránky řádně doručeny fikcí.**²⁹ Skutečnost, že tlumočnick či překladatel nevyužívá datovou schránku, resp. tuto schránku pravidelně nekontroluje a nevybírá, tak může **jít k tíži tlumočnicka či překladatele**, jemuž budou doručovány písemnosti, s jejichž obsahem není seznámen, které však budou působit právní účinky. V důsledku ignorace zpráv doručovaných do datové schránky se tak tlumočnick či překladatel může dopustit přestupku, přičemž **neseznámení se s obsahem doručované zprávy tlumočnicka či překladatele nemůže zbavit přestupkové odpovědnosti.**

²⁸ Viz § 25 věta druhá TlumZ.

²⁹ Viz § 17 odst. 3 a 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba **ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty** (s výjimkou případů, kdy je náhradní doručení výslovně vyloučeno).

2.8 Občanskoprávní odpovědnost za výkon tlumočnické a překladatelské činnosti

V rámci výkonu činnosti soudního tlumočníka a překladatele může dojít k situacím, kdy bude třetím stranám způsobena škoda, resp. újma. Tato újma může být způsobená zejména porušením některé z povinností stanovených TlumZ, přičemž typicky se může jednat o povinnost vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost s odbornou péčí.

Ačkoliv obecnou úpravu náhrady újmy obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „**ObčZ**“), TlumZ obsahuje speciální ustanovení o odpovědnosti tlumočníka či překladatele za újmu. Podle § 21 odst. 1 TlumZ jsou tlumočníci a překladatelé **povinni nahradit újmu, kterou způsobili v souvislosti s výkonem tlumočnické činnosti**. Povinnost nahradit újmu se aplikuje i v případě, kdy byla tato újma způsobena konzultantem či jinou osobou podílející se na výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti, neboť odpovědnost za tyto osoby nese vždy tlumočník či překladatel.³⁰

Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.³¹ Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk). Záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu.³² Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.³³

Pro vznik povinnosti nahradit újmu podle TlumZ **se nevyžaduje zavinění** (např. ve formě úmyslu či nedbalosti) a tlumočník či překladatel tedy odpovídá za způsobenou újmu objektivně.³⁴ TlumZ však v § 21 odst. 2 stanoví tzv. liberační důvod, podle kterého se tlumočník či překladatel zproští odpovědnosti, **prokáže-li, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat**.

Ustanovení o jakési quasi-odpovědnosti tlumočnicků a překladatelů mohou rovněž obsahovat procesní předpisy. Tak kupříkladu podle § 147 odst. 2 OSŘ může civilní soud **uložit tlumočnickům či překladatelům, kteří zavinili náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, aby je nahradili účastníkům řízení**. Stejnou povinnost může civilní soud podle § 148 odst. 2 stejného zákona uložit i ve prospěch státu, vznikly-li mu zaviněně náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly. Obdobné ustanovení dále obsahuje i SŘS, který v

³⁰ Srov. důvodová zpráva k § 21 odst. 1 TlumZ. Srov. také § 2914 ObčZ, podle něhož ten, kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám.

³¹ Viz § 2951 odst. 1 ObčZ.

³² Viz § 2952 ObčZ.

³³ Viz § 2951 odst. 2 ObčZ.

³⁴ Srov. § 2895 ObčZ. Srov. také rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 29 ICdo 49/2014 publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16/2018.

§ 60 odst. 6 upravuje právo správního soudu **uložit tlumočnickovi či překladateli, aby státu nebo druhému účastníkovi nahradili náklady, které vznikly jejich zaviněním.**

Pro úplnost lze zmínit, že se na tlumočnickou a překladatelskou činnost rovněž aplikují ustanovení ObčZ o **porušení smluvní povinnosti**. Poruší-li tedy tlumočnick či překladatel coby smluvní strana povinnost ze smlouvy, musí nahradit škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.³⁵ Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.³⁶

2.9 Povinnosti zadavatele a dalších stran

Kromě shora uvedených práv soudním tlumočnickům a překladatelům svědčí i další (výslovně neupravená) práva, kterým odpovídají povinnosti třetích stran, především tedy zadavatelů. Tak kupříkladu orgán veřejné moci vystupující jako zadavatel úkonu musí zásadně ustanovovat k provedení úkonů **tlumočníky či překladatele se sídlem nebo kontaktní adresou v obvodu krajského soudu, v němž má orgán veřejné moci sídlo nebo pracoviště**, nebrání-li tomu okolnosti. Tento postup má zajistit, aby k provádění úkonu nebyli zásadně ustanovováni tlumočníci a překladatelé, pro něž by dojíždění k provedení úkonu či v souvislosti s ním představovalo praktickou komplikaci, a také aby se zabránilo vzniku zbytečných nákladů na cestování.

Při výběru tlumočníka či překladatele musí orgán veřejné moci **přihlédnout také ke specializaci**, kterou má tlumočnick či překladatel zapsanou v seznamu.

Orgán veřejné moci dále musí s tlumočnickem či překladatelem **předem projednat zadání tlumočnického nebo překladatelského úkonu**, jakožto i termín jeho provedení. Orgán veřejné moci musí přitom **sdělit tlumočnickovi či překladateli informace o předmětu úkonu** a případně další relevantní informace ze spisu. Jedná-li se o tlumočnický úkon prováděný písemně nebo překladatelský úkon, lze stanovenou lhůtu na žádost tlumočníka nebo překladatele výjimečně v odůvodněných případech prodloužit, přičemž lhůtu lze prodloužit i opakovaně, a to z důvodů hodných zvláštního zřetele.

³⁵ Viz § 2913 odst. 1 ObčZ.

³⁶ Viz § 2913 odst. 2 ObčZ.

III. Výkon tlumočnické a překladatelské činnosti

3.1 Definice tlumočnické a překladatelské činnosti

Tlumočnická činnost, resp. výkon této činnosti je definován v § 1 odst. 1 TlumZ, a to jako **provádění tlumočnických úkonů před orgány veřejné moci nebo v souvislosti s právním jednáním ve formě notářského zápisu**. Úkony a činnost, jejichž předmětem je **přepis nebo překlad výstupů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu**, jsou rovněž posuzovány jako tlumočnická činnost. Tlumočnickou činnost je oprávněna vykonávat pouze osoba, která je zapsána v seznamu tlumočnicků jako soudní tlumočnick, a tedy dispozice překladatelským oprávněním neumožňuje jeho držiteli vykonávat i činnost tlumočnickou.³⁷

Výkon překladatelské činnosti je definován v § 1 odst. 2 TlumZ, a to jako (i) **provádění překladatelských úkonů před orgány veřejné moci** a (ii) **vyhotovení úředně ověřeného překladu** vyžadovaného podle jiného právního předpisu nebo přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy.

Soudní tlumočníci a překladatelé tedy vykonávají svou činnost prostřednictvím tzv. **tlumočnických a překladatelských úkonů**, jejichž náležitosti a podmínky jejich provedení upravují TlumZ a vyhláška o tlumočnické činnosti. Zvláštní kategorií tlumočnických a překladatelských úkonů dále představují **tzv. revizní úkony**, konkrétně revizní tlumočení, revizní vyjádření k tlumočení, revizní překlad nebo revizní posudek překladu (viz kapitola 3.6).

Ustanovení TlumZ se aplikují i na **tlumočení v českém znakovém jazyce** a na **komunikaci prostřednictvím dalších komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob** vycházejících z českého jazyka podle zákona upravujícího komunikační systémy neslyšících a hluchoslepých osob. Ustanovení o převodu z komunikačních systémů a do komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob se vztahuje také na převod z komunikačních systémů a do komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob vycházejících z jiných znakových a mluvených jazyků.³⁸

3.2 Vznik oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost

Oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost vzniká **zápisem do seznamu tlumočnicků a překladatelů**.³⁹ Tuto činnost tedy tlumočníci a překladatelé nemohou vykonávat již ode dne splnění všech podmínek, resp. složení slibu, nýbrž až ode dne, kdy jejich oprávnění bude publikováno ve veřejné části seznamu. Ministerstvo spravedlnosti zapíše žadatele do seznamu tlumočnicků a překladatelů, splnil-li žadatel podmínky pro výkon tlumočnické činnosti, a to **do 10 pracovních dnů ode dne složení slibu**. Rozhodnutí o zápisu do seznamu tlumočnicků a

³⁷ Viz § 2 odst. 1 TlumZ.

³⁸ Viz § 3 odst. 1 a 2 TlumZ.

³⁹ Viz § 11 odst. 1 TlumZ.

překladatelů se písemně nevyhotovuje a toto rozhodnutí nabývá právní moci zápisem do seznamu.⁴⁰

Ministerstvo spravedlnosti vydá tlumočnickovi průkaz tlumočnicka (překladateli průkaz překladatele) a potvrzení opravňující jej k objednávce a převzetí tlumočnické či překladatelské pečeti. Postup při vydávání průkazů, jednotnou úpravu tlumočnické či překladatelské pečeti a barvu tlumočnické či překladatelské pečeti stanoví vyhláška o tlumočnické činnosti. Tlumočnická či překladatelská pečeť tedy musí splňovat parametry stanovené vyhláškou. Pečeť se vyhotovuje **vždy zvlášť pro tlumočnickou a překladatelskou činnost** a osoba, která disponuje jak tlumočnickým, tak překladatelským oprávněním, tedy nesmí tyto dvě činnosti spojovat v jedné pečetí a musí mít pečeti dvě.

3.3 Pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost

Tlumočníci a překladatelé mají právo požádat Ministerstvo spravedlnosti o dočasné pozastavení svého oprávnění, a to z jakéhokoli důvodu.⁴¹ Žádost o pozastavení tlumočnického či překladatelského oprávnění **musí být písemná**⁴² a musí v ní být uvedeno, na jakou dobu má být oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost pozastaveno.

Žádost o pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost lze podat **na dobu nejdéle 3 let**, a to i opakovaně, **celková doba pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost však nesmí činit více než 6 let**.⁴³ V rozhodnutí o pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost se vždy stanoví doba, na kterou se toto oprávnění pozastavuje. Ministerstvo spravedlnosti ukončí pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost na žádost tlumočnicka nebo překladatele, pokud tomu nebrání závažné důvody.⁴⁴

Po dobu pozastavení oprávnění tlumočnick či překladatel **nesmí vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost**. O této skutečnosti přitom musí bezodkladně informovat všechny své zadavatele dosud neprovedených úkonů, neboť tyto úkony již tlumočnick či překladatel neprovede.⁴⁵

Pozastavením oprávnění vykonávat překladatelskou činnost však **není dotčena povinnost překladatele dokončit již rozpracované překladatelské úkony a doplnit nebo vysvětlit již provedené překladatelské úkony**, pokud to není v rozporu s důvodem pozastavení činnosti.

⁴⁰ Viz § 11 odst. 3 TlumZ.

⁴¹ Viz § 13 odst. 1 TlumZ.

⁴² Písemnou formu přitom ve většině případů nesplňuje obyčejný e-mail, a proto taková žádost by měla být učiněna primárně prostřednictvím datové schránky, osobně či poštou, případně e-mailem s elektronickým podpisem.

⁴³ Viz § 13 odst. 3 TlumZ.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Viz § 13 odst. 4 TlumZ.

Pokud by dokončení již rozpracovaných úkonů bylo v rozporu s důvodem pozastavení činnosti, musí být tato skutečnost uvedena v rozhodnutí o pozastavení překladatelské činnosti a překladatel o této skutečnosti bezodkladně informuje všechny své zadavatele dosud neprovedených překladatelských úkonů. Dojde-li k pozastavení oprávnění vykonávat činnost, musí překladatel vrátit zadavateli podklady sloužící pro provedení překladatelského úkonu.

Kromě pozastavení výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti na žádost samotného tlumočnicka či překladatele Ministerstvo spravedlnosti v odůvodněných případech rovněž může **pozastavit oprávnění vykonávat činnost z moci úřední**, pokud

- a) bylo zahájeno trestní stíhání tlumočnicka či překladatele pro trestný čin;⁴⁶
- b) existují zdravotní nebo jiné závažné důvody dlouhodobě znemožňující výkon tlumočnické či překladatelské činnosti; nebo
- c) bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti.⁴⁷

Existenci tří výše uvedených důvodů je tlumočnick či překladatel **povinen Ministerstvu spravedlnosti notifikovat** (viz kapitola 2.3). Opravný prostředek proti rozhodnutí o pozastavení oprávnění vykonávat činnost **nemá odkladný účinek**.⁴⁸ Pozastavení oprávnění vykonávat činnost a ukončení pozastavení oprávnění vykonávat činnost Ministerstvo spravedlnosti **zaznamená v seznamu tlumočnicků a překladatelů**.

3.4 Zánik oprávnění vykonávat tlumočnickou a překladatelskou činnost

Oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost zaniká:

- a) smrtí tlumočnicka;
- b) oznámením o ukončení tlumočnické činnosti;⁴⁹ nebo
- c) právní mocí rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost.

Ministerstvo spravedlnosti z moci úřední rozhodne o zrušení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost, pokud tlumočnick či překladatel:

- a) přestal splňovat podmínky pro výkon tlumočnické či překladatelské činnosti;

⁴⁶ Oprávnění může v tomto případě být pozastaveno až do doby pravomocného skončení trestního stíhání. Ministerstvo při pozastavení zohlední zejména, zda se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem tlumočnické činnosti a zda se jedná o trestný čin, který ohrožuje důvěru v řádný výkon tlumočnické činnosti (viz § 13 odst. 2 písm. a) TlumZ).

⁴⁷ Oprávnění může v tomto případě být pozastaveno až do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí (viz § 13 odst. 2 písm. c) TlumZ).

⁴⁸ Viz § 13 odst. 6 TlumZ.

⁴⁹ V tomto případě oprávnění zaniká k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení doručeno Ministerstvu spravedlnosti (viz § 14 odst. 3 písm. b) TlumZ). Ukončení své činnosti tlumočnick či překladatel pouze oznamuje, tj. nežadá o ukončení.

- b) nemůže ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě vykonávat činnost nebo ji nemůže provádět s odbornou péčí a oprávnění vykonávat činnost nebylo pozastaveno; nebo
- c) závažným způsobem **porušil** nebo **opakovaně porušuje** povinnost stanovenou TlumZ.

Je-li to možné a nehrozí-li nebezpečí z prodlení, Ministerstvo spravedlnosti před vydáním rozhodnutí o zrušení oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost **vyzve tlumočníka či překladatele k nápravě ve stanovené přiměřené lhůtě**. Nedojde-li ze strany tlumočníka či překladatele ke zjednání nápravy ve stanovené lhůtě, ministerstvo oprávnění zruší.⁵⁰

Po zániku oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost musí ten, komu byly poskytnuty podklady sloužící pro provedení úkonu, nebo ten, kdo má podklady u sebe, tyto **podklady bez zbytečného odkladu vrátit zadavateli**. Po zániku oprávnění dále musí ten, komu byla vydána pečeť a průkaz, nebo ten, kdo má pečeť a průkaz u sebe, **odevdat pečeť a průkaz bez zbytečného odkladu Ministerstvu spravedlnosti**.⁵¹

Pro úplnost a vyloučení pochybností lze uvést, že v případě zániku tlumočnického či překladatelského oprávnění oznámením musí tlumočník či překladatel odevzdat pečeť a průkaz až po skutečném zániku tohoto oprávnění, ke kterému dojde **k poslednímu dni kalendářního měsíce následujícího po měsíci, ve kterém bylo oznámení doručeno Ministerstvu spravedlnosti**.⁵² Pečeť a průkaz by tedy tlumočníci a překladatelé neměli zasílat společně s oznámením o ukončení činnosti, neboť v okamžiku doručení tohoto oznámení jejich oprávnění nadále trvá. TlumZ zároveň vůbec nepočítá s odevzdáváním tzv. tlumočnických deníků a tyto deníky tedy tlumočníci a překladatelé odevzdávat Ministerstvu spravedlnosti nemusejí.

3.5 Způsob provedení tlumočnického a překladatelského úkonu

Náležitosti tlumočnických a překladatelských úkonů a způsob jejich provedení je upraven v § 27 TlumZ a ve vyhlášce o tlumočnické činnosti.

A) Tlumočnický úkon

Tlumočnický úkon lze obecně provádět **pouze ústně**, přičemž z tohoto pravidla existuje výjimka aplikující se na přepis nebo překlad výstupů odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, který může být prováděn písemně (jedná se o tzv. **písemný tlumočnický úkon**). Pro písemné provedení tlumočnické činnosti obdobně platí ustanovení o překladatelském úkonu.

⁵⁰ Viz § 14 odst. 2 TlumZ.

⁵¹ Viz § 14 odst. 4 a 5 TlumZ.

⁵² Viz § 14 odst. 3 písm. b) TlumZ.

Tlumočnický úkon musí být proveden **přesně, srozumitelně a úplně**. Tlumočnický je při provádění ústního tlumočnického úkonu povinen přesvědčit se, zda osoba, které je tlumočnický úkon určen, rozumí tomu, co je jí tlumočeno.⁵³ U tlumočnických úkonů, jejichž celková délka přesahuje 4 hodiny, **musí být zařazena alespoň hodinová přestávka nebo být ustanoveni alespoň 2 tlumočníci**.

Náležitosti a způsob provedení písemného tlumočnického úkonu jsou popsány níže společně s úkonem překladatelským.

B) Překladatelský úkon v listinné podobě

Překladatelský úkon lze provádět **pouze písemně**. Provádí-li se překladatelský úkon v listinné podobě, musí být každé jeho vyhotovení vlastnoručně podepsané a musí být připojen otisk překladatelské pečeti. Tlumočnickou, resp. překladatelskou pečetí **lze opatřit pouze překladatelský úkon nebo tlumočnický úkon v písemné podobě**.⁵⁴ Žádný jiný dokument, byť formální a související s výkonem tlumočnické či překladatelské činnosti, být opatřen pečetí nemůže. Tlumočnickou ani překladatelskou pečetí tak kupříkladu nelze opatřit protokol vyhotovený Policií ČR či jiným orgánem veřejné moci (nestanoví-li zvláštní zákon jinak⁵⁵), formální dopis ani jinou listinu.

Je-li tlumočnická či překladatelská činnost vykonávána z některého nebo do některého z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, vykonává se taková činnost způsobem odpovídajícím charakteru použitého komunikačního systému.⁵⁶

Záhlaví alespoň první strany překladatelského úkonu a písemného tlumočnického úkonu obsahuje **označení zdrojového jazyka, ze kterého je úkon proveden**. Označení se uvede alespoň v cílovém jazyce. Přeložená nebo přetlumočená písemnost **se spojí s překladem nebo s přetlumočeným textem**. Pokud tuto písemnost připojit nelze, **připojí se její opis, a požaduje-li to zadavatel, připojí se její ověřený opis**.⁵⁷

Překladatel nebo tlumočnický připojí na poslední stranu překladatelského úkonu nebo písemného tlumočnického úkonu překladatelskou nebo tlumočnickou doložku vyhotovenou alespoň v cílovém jazyce.⁵⁸ Překladatelská nebo tlumočnická doložka obsahuje:

- a) označení překladatele nebo tlumočnicka;
- b) označení zadavatele úkonu, pokud je orgánem veřejné moci;

⁵³ Viz § 22 odst. 1 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁵⁴ Viz § 27 odst. 1 TlumZ.

⁵⁵ Výjimkou z tohoto pravidla může být např. pořízení notářského zápisu notářem, neboť podle § 69 odst. 3 zákona č. 358/1992 Sb. České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád) musí být k notářskému zápisu připojen podpis tlumočnicka a otisk jeho úředního razítka.

⁵⁶ Viz § 27 odst. 3 TlumZ.

⁵⁷ Viz § 23 odst. 1 a 2 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁵⁸ Viz § 24 odst. 1 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

- c) číslo jednací zadavatele úkonu, pokud je orgánem veřejné moci a pokud jej zadavatel překladateli nebo tlumočnickovi sdělil;
- d) údaj, zda překladatel nebo tlumočník přibral konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek; a
- e) číslo položky, pod kterou je úkon zapsán v evidenci úkonů.

V případě částečného překladu nebo tlumočení se v doložce též uvede, která část byla přeložena nebo přetlumočena. Pokud překladatel nebo tlumočník přibral konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek, doložka obsahuje též (i) **označení konzultanta**, (ii) **důvod**, pro který jej překladatel nebo tlumočník přibral, a (iii) údaj o tom, **které zvláštní dílčí otázky konzultant posuzoval**.⁵⁹ Pokud se v překladatelské nebo tlumočnické doložce uvádějí údaje, které se též zapisují do evidence úkonů, překladatel nebo tlumočník uvede tyto údaje ve formátu stanoveném vyhláškou o tlumočnické činnosti pro zápis do evidence úkonů.⁶⁰

Pokud se překladatelský úkon nebo písemný tlumočnický úkon provádí v listinné podobě, **musí být sešit a sešivací šňůra musí být připevněna** k poslední straně a **přetištěna** překladatelskou nebo tlumočnickou pečetí.⁶¹ Poslední strana překladatelského úkonu nebo písemného tlumočnického úkonu obsahuje též **otisk překladatelské nebo tlumočnické pečeti, datum a podpis** překladatele nebo tlumočníka.⁶² Strany překladatelského úkonu a písemného tlumočnického úkonu musejí být **očíslovány**.⁶³

C) Překladatelský úkon v elektronické podobě

*Překladatelský úkon lze rovněž provést v elektronické podobě, avšak pouze se souhlasem zadavatele.*⁶⁴ Takový souhlas nemusí být písemný a postačí, když ho zadavatel udělí ústně.

Každé vyhotovení takového úkonu musí být podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem, musí být připojen certifikát pro elektronický podpis, na kterém je kvalifikovaný elektronický podpis založen a který obsahuje jméno překladatele a označení „překladatel“, a musí být opatřen kvalifikovaným elektronickým časovým razítkem. Certifikát, na kterém je založeno elektronické časové razítko, musí mít platnost nejméně 5 let ode dne provedení překladatelského úkonu.⁶⁵

Pokud se překladatelský úkon nebo písemný tlumočnický úkon provádí v elektronické podobě, zpracuje se **ve formátu PDF/A**. Pokud není možné zpracovat překladatelský nebo písemný tlumočnický úkon v elektronické podobě v jednom souboru, zpracuje se ve formátu PDF/A

⁵⁹ Viz § 24 odst. 4 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶⁰ Způsob vedení evidence úkonů je stanoven v příloze č. 3 k vyhlášce o tlumočnické činnosti.

⁶¹ Viz § 27 odst. 1 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶² Viz § 25 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶³ Viz § 26 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶⁴ Viz § 27 odst. 2 TlumZ.

⁶⁵ Tamtéž.

alespoň překlad nebo přetlumočený text a poslední strana úkonu, a celý úkon se zachytí na stejném trvalém nosiči dat.⁶⁶

Pokud se v elektronické podobě zpracovává **přepis nebo překlad odposlechu, písemnost podle § 28 odst. 2** vyhlášky o tlumočnické činnosti nebo **průvodní list**, musí se zachytit na stejném trvalém nosiči dat jako záznam (viz níže).⁶⁷

Překladatelský úkon (případně písemný tlumočnický úkon) v elektronické podobě nemusí být opatřen tlumočnickou či překladatelskou pečetí, ve zbytku se na něj aplikují obecná ustanovení o překladatelských a písemných tlumočnických úkonech (viz sekce B výše).

D) Přepis nebo překlad odposlechu a komunikační systémy

Překladatelským úkonem nebo písemným tlumočnickým úkonem lze provést též **přepis výstupů odposlechu nebo záznamu telekomunikačního provozu** (dále jen „*odposlech*“) nebo jeho **překlad** (dále jen „*přepis nebo překlad odposlechu*“).⁶⁸ Překladatelský úkon nebo písemný tlumočnický úkon lze provést též prostřednictvím **komunikačního systému neslyšících a hluchoslepých osob** (dále jen „*komunikační systém*“), pokud překlad nebo přetlumočení:

- a) sdělení vyjádřeného prostřednictvím komunikačního systému a zachyceného zvukovým, obrazovým nebo zvukově-obrazovým záznamem (dále jen „*záznam*“) jsou provedeny jako písemnost; nebo
- b) písemnosti jsou provedeny prostřednictvím komunikačního systému a zachyceny záznamem.

Pokud byl tlumočnickovi nebo překladateli záznam odposlechu nebo sdělení podle písm. a) poskytnut nebo pokud tento záznam pořídil tlumočnický nebo překladatel, zachytí jej na trvalém nosiči dat.⁶⁹

Za překladatelský úkon nebo písemný tlumočnický úkon se považuje úkon provedený prostřednictvím komunikačního systému též tehdy, pokud přeložené nebo přetlumočené sdělení a jeho překlad nebo přetlumočení jsou **vyjádřeny prostřednictvím komunikačního systému a zachyceny záznamem**. Ke sdělení a k jeho překladu nebo přetlumočení se musí zpracovat tzv. průvodní list.⁷⁰ Překladatel nebo tlumočnický zachytí záznam překladu nebo přetlumočení na trvalém nosiči dat⁷¹. Na stejném nosiči dat zachytí též záznam přeloženého nebo přetlumočeného sdělení, pokud mu byl poskytnut nebo pokud jej sám pořídil.

⁶⁶ Viz § 27 odst. 2 a 3 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶⁷ Viz § 32 odst. 2 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶⁸ Viz § 28 odst. 1 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁶⁹ Trvalý nosič dat je upraven v § 38 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁷⁰ Viz § 29 odst. 1 a 2 vyhlášky o tlumočnické činnosti. Průvodní list musí obsahovat označení „*průvodní list k překladatelskému úkonu*“ nebo „*průvodní list k písemnému tlumočnickému úkonu*“.

⁷¹ Srov. § 38 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

Záhlaví alespoň první strany přepisu nebo překladu odposlechu, písemnosti podle písm. a) výše nebo průvodního listu musí obsahovat **označení zdrojového jazyka nebo komunikačního systému**. Označení zdrojového jazyka se uvede alespoň v cílovém jazyce a označení zdrojového komunikačního systému se uvede alespoň v českém jazyce. V případě úkonu podle písm. b) výše se toto označení uvede v tlumočnické nebo překladatelské doložce. Tlumočnická nebo překladatelská doložka obsahuje údaje uvedené v § 24 odst. 2 až 5 vyhlášky o tlumočnické činnosti a je obsažena na poslední straně přepisu nebo překladu odposlechu, písemnosti podle § 28 odst. 2 vyhlášky nebo průvodního listu. Ustanovení § 25 a 26 a § 27 odst. 1 a 2 vyhlášky o tlumočnické činnosti se pro způsob provedení přepisu nebo překladu odposlechu, písemnosti nebo průvodního listu použijí obdobně.

Překladatelská nebo tlumočnická doložka na poslední straně přepisu nebo překladu odposlechu nebo písemnosti podle písm. a) výše obsahuje též označení odposlechu a jeho zdroje nebo označení záznamu a jeho zdroje. Tato doložka musí též obsahovat **vyjádření překladatele nebo tlumočnicka ke kvalitě odposlechu nebo záznamu**.⁷²

Pokud se přepis nebo překlad odposlechu, písemnost podle § 28 odst. 2 nebo průvodní list zpracovává v listinné podobě, trvalý nosič dat se přiloží k písemnosti. Trvalý nosič dat musí obsahovat též písemnost v elektronické podobě obsahující údaj, ke kterému úkonu záznam náleží. Tato písemnost se musí opatřit elektronickým podpisem, certifikátem a časovým razítkem jako úkon zpracovaný v elektronické podobě.⁷³

3.6 Revize tlumočnického a překladatelského úkonu

Revize tlumočnického úkonu se provádí jako **revizní tlumočení** nebo **revizní vyjádření k tlumočení**.⁷⁴

Revize tlumočnického úkonu se provádí ústně. Tlumočnický provádějící revizní tlumočení musí být přítomen provádění přezkoumávaného tlumočnického úkonu. Pokud je to potřebné z hlediska jazykového nebo tlumočnického, tlumočnický se v rámci revizního tlumočení vyjadřuje k přezkoumávanému tlumočnickému úkonu prostřednictvím svých komentářů nebo tento úkon doplňuje. Jinak uvede, že vyjádření nebo doplnění nejsou potřebná.⁷⁵

Revizní vyjádření k tlumočení se provádí jako **odborný posudek kvality tlumočení z hlediska jazykového a tlumočnického**.⁷⁶

⁷² Viz § 31 odst. 2 vyhlášky o tlumočnické činnosti.

⁷³ Viz § 32 odst. 1 tamtéž.

⁷⁴ Viz § 33 odst. 1 tamtéž.

⁷⁵ Viz § 34 tamtéž.

⁷⁶ Viz § 35 tamtéž.

Revize překladatelského úkonu se provádí jako **revizní překlad** nebo **revizní posudek překladu**.⁷⁷

Revize překladatelského úkonu se provádí písemně. Pokud je to potřebné z hlediska jazykového nebo překladatelského, překladatel se v rámci revizního překladu vyjadřuje k přezkoumávanému překladatelskému úkonu prostřednictvím svých komentářů, tento úkon doplňuje nebo provádí korektury. Jinak uvede, že vyjádření, doplnění nebo korektury nejsou potřebné.⁷⁸

Revizní posudek překladu se provádí jako **odborný posudek kvality překladu z hlediska jazykového a překladatelského**.⁷⁹

Tlumočník nebo překladatel v rámci revize tlumočnického nebo překladatelského úkonu též:

- a) odpovídá na otázky položené nebo schválené zadavatelem; a
- b) vyjadřuje se k námitkám proti přezkoumávanému tlumočnickému nebo překladatelskému úkonu.

Tlumočník nebo překladatel uvede v tlumočnické nebo překladatelské doložce též, že úkon je revizí tlumočnického nebo překladatelského úkonu, a druh revize. V ostatním se pro způsob provedení a náležitosti písemné revize úkonu použijí § 22 až 32 vyhlášky o tlumočnické činnosti přiměřeně.

Pokud byl revidovaný úkon proveden prostřednictvím komunikačního systému, **lze při jeho revizi použít též komunikační systém**.

3.7 Tlumočné a jeho vyúčtování

Odměna tlumočníka a překladatele, náhrady hotových výdajů vynaložených k provedení tlumočnického nebo překladatelského úkonu a náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s tlumočnickým nebo překladatelským úkonem, jakožto i způsob vyúčtování těchto částek, jsou upraveny vyhláškou o tlumočném. Podle této vyhlášky tlumočnickovi náleží odměna za čas strávený tlumočením,⁸⁰ zatímco překladateli náleží odměna za normostranu přeloženého textu.⁸¹ Komunikační systém neslyšících a

⁷⁷ Viz § 33 odst. 2 tamtéž.

⁷⁸ Viz § 33 odst. 2 *in fine* a § 36 odst. 1 tamtéž.

⁷⁹ Viz § 36 odst. 2 tamtéž.

⁸⁰ Viz § 2 odst. 1 vyhlášky o tlumočném. Pokud je potřeba k provedení tlumočnického úkonu méně než jedné hodiny, tlumočnickovi náleží odměna za celou hodinu. Poslední započatá hodina se započte celá, s výjimkou případu, kdy tlumočník v této době pokračuje v dalším tlumočnickém úkonu.

⁸¹ Viz § 3 odst. 1 vyhlášky o tlumočném. Normostranou se rozumí strana textu o délce 1800 znaků včetně mezer. Pokud přeložený text není napsán latinkou nebo azbukou, odměna se určuje podle počtu započatých normostran překládaného textu. Pokud není napsán latinkou nebo azbukou přeložený ani překládaný text, odměna se určuje podle počtu započatých normostran přeloženého textu; počet normostran se odhadne.

hluchoslepých osob se pro účely určení odměny za tlumočnický nebo překladatelský úkon považuje za cizí jazyk.⁸²

Při určování výše odměny v rámci rozmezí sazby se hodnotí **náročnost tlumočnického nebo překladatelského úkonu a míra odborných znalostí**, které bylo třeba k jeho provedení vynaložit. Přitom se hodnotí zejména povaha a rozsah úkonu a stupeň odborné kvalifikace potřebné k provedení úkonu.⁸³ Pokud je tlumočnický nebo překladatelský úkon mimořádně obtížný, **lze odměnu zvýšit až o 20 %**. Pokud je nutné urychlené provedení tlumočnického nebo překladatelského úkonu, **lze odměnu zvýšit až o 50 %**.⁸⁴ Hranice sazby odměny za tlumočnický nebo překladatelský úkon lze dále zvýšit za tlumočení nebo překlad⁸⁵:

- a) projevu zvláště náročného na přesnost nebo odbornost tlumočení nebo překladu, a to až o 20 %;
- b) z afrického nebo asijského jazyka nebo do afrického nebo asijského jazyka, a to až o 10 %;
- c) s využitím technického zařízení pro přenos obrazu nebo zvuku, a to až o 10 %;
- d) projevu zachyceného zvukovým, obrazovým nebo zvukově-obrazovým záznamem, a to až o 30 %.

Hranice sazby odměny za tlumočnický nebo překladatelský úkon lze **zvýšit až o 30 %**, pokud je úkon **náročný z jiného než výše uvedeného důvodu**, zejména v případě tlumočení nebo překladu projevu, který je psaný rukou nebo neužívaným písmem nebo z jiného důvodu těžko čitelný, nebo zprostředkovaný nekvalitním přenosem zvuku nebo obrazu, zachycený nekvalitním zvukovým, obrazovým nebo zvukově-obrazovým záznamem, sdělen osobou, která je stížena duševní poruchou nebo která neovládá dobře použitý způsob dorozumívání, nebo z jiného důvodu těžko srozumitelný.⁸⁶ Pokud je nutné provést tlumočnický nebo překladatelský úkon **v den volna nebo pracovního klidu** anebo **v noční době** určené podle zákoníku práce, hranice sazby odměny za tlumočnický nebo překladatelský úkon lze **zvýšit až o 50 %**.

Odměna tlumočníka či překladatele může v některých případech rovněž být snížena. Tak kupříkladu hranice sazby odměny za **často se opakující jednoduché tlumočnické nebo překladatelské úkony** spočívající v tlumočení nebo překladu jednoduchých, v podstatě stejných, obdobných nebo opakujících se projevů se snižují o 20 %.⁸⁷ Hranice sazby odměny za **revizní tlumočení nebo překlad** se snižují o 70 %, ledaže v rámci revize bylo třeba tlumočení

⁸² Viz § 4 odst. 1 vyhlášky o tlumočném. Pokud překladatel provedl překladatelský úkon za použití komunikačního systému neslyících a hluchoslepých osob a cílový projev nemá podobu textu, odměna se určuje podle počtu normostran překládaného textu. Pokud podobu textu nemá ani zdrojový projev, postupuje se při určení odměny jako při určení odměny za tlumočnický úkon.

⁸³ Viz § 8 vyhlášky o tlumočném.

⁸⁴ Viz § 9 odst. 1 a 2 vyhlášky o tlumočném.

⁸⁵ Viz § 7 odst. 1 vyhlášky o tlumočném.

⁸⁶ Viz § 7 odst. 2 vyhlášky o tlumočném.

⁸⁷ Viz § 7 odst. 4 vyhlášky o tlumočném.

provést znovu nebo překlad zcela přepracovat.⁸⁸ Dále pokud tlumočník nebo překladatel **neprovedl úkon v souladu s požadavky** uvedenými ve vyhlášce o tlumočnické činnosti, nebo ve stanovené lhůtě, lze odměnu krátit až o 50 %. Jde-li o zvlášť závažný případ **nekvalitního provedení úkonu**, lze odměnu krátit o více než 50 % nebo zcela odepřít.⁸⁹ Zadavatel musí snížení či krácení odměny vždy řádně zdůvodnit tak, aby byly důvody snížení či krácení přezkoumatelné.

Pokud se hranice sazby odměny nebo odměna zvyšují nebo snižují podle více ustanovení vyhlášky o tlumočném, vypočte se **nejprve celková procentní míra zvýšení** nebo snížení a podle ní se hranice sazby odměny nebo odměna upraví.

Tlumočnickovi a překladateli náleží vedle odměny též náhrada⁹⁰:

- a) hotových výdajů, které účelně vynaložil k provedení úkonu;
- b) za ztrátu času včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s úkonem;
- c) hotových výdajů konzultanta spojených s přibráním konzultanta tlumočnickem nebo překladatelem; a
- d) za ztrátu času konzultanta včetně času stráveného na cestě v přímé souvislosti s úkonem.

Náhrada se tlumočnickovi nebo překladateli poskytuje **na základě předložených dokladů**. Jiné náklady tlumočnicka nebo překladatele **jsou zahrnuty v jeho odměně**. Jinými náklady tlumočnicka nebo překladatele jsou zejména náklady vynaložené na přípravné a administrativní práce, na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a pojistného na veřejné zdravotní pojištění a na úhradu daně kromě částky odpovídající dani z přidané hodnoty, o kterou se zvyšují odměna a náhrady, které tlumočnickovi nebo překladateli podle této vyhlášky náleží.⁹¹

Vyúčtování odměny a náhrad **musí být přehledné a přezkoumatelné**.⁹² Tlumočník nebo překladatel musí **připojit k vyúčtování odměny a náhrad doklady**, kterých se dovolává ve vyúčtování.⁹³ Tlumočník nebo překladatel ve vyúčtování odměny a náhrad musí uvést **alespoň údaje uvedené v § 19 odst. 1 vyhlášky o tlumočném**. V rámci způsobu výpočtu výše odměny počítané podle počtu započatých hodin a výše náhrady za ztrátu času tlumočník nebo překladatel **musí vždy uvést též celkovou dobu vynaloženou na provedení úkonu** a celkovou dobu, za kterou účtuje jednotlivé náhrady za ztrátu času.

Pokud tlumočník nebo překladatel přibral konzultanta k posouzení zvláštních dílčích otázek, uvede ve vyúčtování též údaj, která položka vyúčtování je odměnou konzultanta, hotovým výdajem konzultanta, cestou vykonanou konzultantem nebo zpožděním, které vedlo ke ztrátě

⁸⁸ Viz § 6 odst. 1 vyhlášky o tlumočném.

⁸⁹ Viz § 10 odst. 1 a 2 vyhlášky o tlumočném.

⁹⁰ Viz § 12 odst. 1 vyhlášky o tlumočném.

⁹¹ Viz § 12 odst. 2 a 3 vyhlášky o tlumočném.

⁹² Viz § 19 odst. 1 věta první vyhlášky o tlumočném.

⁹³ Viz § 19 odst. 4 vyhlášky o tlumočném.

času konzultanta. Konzultant je povinen poskytnout tlumočnickovi nebo překladateli součinnost nezbytnou pro vyúčtování náhrady svých hotových výdajů a náhrady za ztrátu svého času.

IV. Výkon dohledu a přestupková odpovědnost

4.1 Dohled nad výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti

Jednou z novinek, které přináší TlumZ, je centralizace veškeré působnosti na úseku tlumočnické a překladatelské činnosti a koncentrace dohledových a jiných pravomocí v rukou Ministerstva spravedlnosti. Od 1. ledna 2021 tedy Ministerstvo spravedlnosti:

- a) rozhoduje ve věcech výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti a ve věcech žádostí o zápis do seznamu soudních tlumočnicků a soudních překladatelů;⁹⁴
- b) vykonává dohled nad výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti;⁹⁵ a
- c) projednává přestupky podle TlumZ.⁹⁶

V rámci výkonu dohledu Ministerstvo spravedlnosti prověřuje, zda tlumočnick či překladatel vykonává tlumočnickou či překladatelskou činnost v souladu s TlumZ a s právními předpisy vydanými k jeho provedení (tj. vyhláškou o tlumočnické činnosti a vyhláškou o tlumočném).

K výkonu svých dohledových pravomocí disponuje ministerstvo celou řadou právních nástrojů:

- pro účely posouzení skutečností, které mají vliv na trvání oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost, je ministerstvo například oprávněno nahlížet do částí soudního nebo správního spisu, které tyto skutečnosti obsahují, jestliže nevyplývají z pravomocného rozhodnutí soudu nebo správního orgánu;⁹⁷
- ministerstvo si dále může vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů v případě existence důvodného podezření, že tlumočnick či překladatel přestal splňovat podmínky pro výkon tlumočnické či překladatelské činnosti;⁹⁸
- v rámci provedení kontroly má ministerstvo další oprávnění podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a to včetně oprávnění vyžadovat součinnost od jiných kontrolních orgánů;⁹⁹

⁹⁴ Viz § 3 TlumZ.

⁹⁵ Viz § 33 odst. 1 TlumZ.

⁹⁶ Viz § 40 odst. 1 TlumZ.

⁹⁷ Viz § 33 odst. 3 TlumZ.

⁹⁸ Viz § 33 odst. 4 TlumZ.

⁹⁹ Viz § 25 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád).

- na ministerstvo se rovněž nevztahuje povinnost mlčenlivosti tlumočníka či překladatele a tito se této povinnosti nemohou vůči ministerstvu dovolávat.¹⁰⁰

Při výkonu dohledu Ministerstvu spravedlnosti dále asistuje tzv. **oznamovací povinnost jiných orgánů veřejné moci**.¹⁰¹ Zjistí-li tedy jakýkoliv orgán veřejné moci skutečnosti nasvědčující tomu, že v souvislosti s výkonem tlumočnické nebo překladatelské činnosti došlo k porušení TlumZ nebo jiného zákona, **musí to bez zbytečného odkladu oznámit Ministerstvu spravedlnosti**.

Orgán činný v trestním řízení musí rovněž neprodleně vyrozumět Ministerstvo spravedlnosti o vydání usnesení o zahájení trestního stíhání nebo o vzetí tlumočníka nebo překladatele do vazby. Orgán veřejné moci dále musí bez zbytečného odkladu poskytnout Ministerstvu spravedlnosti opis rozhodnutí ve věcech, které mají vliv na trvání oprávnění vykonávat tlumočnickou či překladatelskou činnost.

Pro úplnost lze uvést, že přestože od 1. ledna 2021 je účinný TlumZ, přechodná ustanovení tohoto zákona stanovují výjimku z jeho časové působnosti. Tak kupříkladu **řízení o jmenování tlumočníka či překladatele, která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti TlumZ, se musí dokončit podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících**, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti TlumZ.¹⁰² Stejně tak **řízení o přestupku, která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti TlumZ, se dokončí podle zákona č. 36/1967 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti TlumZ**.¹⁰³

4.2 Přestupková odpovědnost tlumočnicků a překladatelů

Odpovědnost tlumočnicků a překladatelů za přestupky v souvislosti s výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti kromě TlumZ upravuje zejména **PřestZ**. Podle § 5 PřestZ se přestupkem rozumí společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. Ke vzniku přestupkové odpovědnosti se tedy kromě naplnění skutkové podstaty konkrétního přestupku stanoveného zákonem vyžaduje také **složka společenské škodlivosti** a jako přestupek proto nelze postihnout jednání, které je společenské škodlivosti prosté.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Viz kapitola 2.2.

¹⁰¹ Viz § 34 TlumZ.

¹⁰² Viz § 43 odst. 1 TlumZ.

¹⁰³ Viz § 43 odst. 2 TlumZ.

¹⁰⁴ Za takové jednání však může být tlumočnickovi či překladateli uložena **písemná výtka podle § 35 TlumZ** coby forma postihu mírnějších porušení zákona (viz dále). I přestože určité jednání v rozporu s TlumZ nebude v konkrétním případě posouzeno jako přestupek, skutečnost, že tlumočník či překladatel porušil některou ze svých povinností uložených tímto zákonem, stále **může mít relevanci z hlediska zrušení tlumočnického či překladatelského oprávnění podle § 14 odst. 1 písm. c) TlumZ**, podle něhož Ministerstvo spravedlnosti musí rozhodnout o zrušení oprávnění, pokud tlumočník či překladatel závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou TlumZ.

Ačkoliv je od 1. ledna 2021 účinný TlumZ, v případě projednávání přestupků se s ohledem na obecná ustanovení PřestZ o časové působnosti v některých případech použije stará právní úprava, tj. zákon č. 36/1967 Sb. Podle § 2 odst. 1 PřestZ se odpovědnost za přestupek posuzuje podle zákona účinného v době spáchání přestupku, přičemž podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, je-li to pro pachatele přestupku příznivější.

Přestupková odpovědnost soudních tlumočnicků a překladatelů za přestupky spáchané v souvislosti s výkonem tlumočnické a překladatelské činnosti je tzv. **odpovědností objektivní**.¹⁰⁵ Ke vzniku přestupkové odpovědnosti těchto osob se tedy nevyžaduje zavinění ve formě nedbalosti ani úmyslu. Tlumočník či překladatel se však **z přestupkové odpovědnosti může liberovat, jestliže prokáže, že vynaložil veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránil**. Tlumočník či překladatel se nemůže odpovědnosti za přestupek zprostit, jestliže z jeho strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti tlumočnicka či překladatele za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné tlumočnickovi či překladateli, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku.

Tlumočník či překladatel se může dopustit přestupku podle TlumZ tím, že¹⁰⁶:

- a) vykonává překladatelskou činnost, není-li zapsán též jako překladatel, nebo vykonává tlumočnickou činnost, není-li zapsán též jako tlumočník;
- b) vykonává tlumočnickou nebo překladatelskou činnost v jazyce, pro který nemá oprávnění vykonávat činnost;
- c) nevykonává tlumočnickou nebo překladatelskou činnost s odbornou péčí, nezávisle, nestranně, ve sjednané nebo stanovené době nebo osobně;
- d) vykonává tlumočnickou či překladatelskou činnost v době pozastavení oprávnění vykonávat tuto činnost;
- e) nesplní svou oznamovací povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě;
- f) neoznámí zadavateli bezodkladně skutečnost, pro kterou nesmí provést tlumočnický nebo překladatelský úkon, nebo provede tlumočnický či překladatelský úkon ve věci, v níž měl být vyloučen;
- g) odmítne orgánu veřejné moci provést úkon v rozporu s § 19 TlumZ;
- h) nezachová mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své tlumočnické nebo překladatelské činnosti;
- i) poruší povinnost poučit další osoby o povinnosti mlčenlivosti;
- j) v rozporu s § 24 nesplní svou informační povinnost řádně nebo ve stanovené lhůtě;
- k) neoprávněně opatří tlumočnickou nebo překladatelskou pečeti listinu, která není překladatelským úkonem nebo písemným tlumočnickým úkonem;
- l) nezapisuje údaje do evidence úkonů nebo je v rozporu s § 28 odst. 3 TlumZ nezapisuje řádně; nebo

¹⁰⁵ Viz § 23 odst. 1 ve spojení s § 20 a 21 PřestZ.

¹⁰⁶ Viz § 37 odst. 1 a 2 TlumZ.

m) vyúčtuje vyšší odměnu nebo náhrady.

Překladatel se navíc dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 27 odst. 2 nezajistí, aby překladatelský úkon obsahoval veškeré požadované náležitosti.¹⁰⁷

Za přestupek lze tlumočnickovi či překladateli uložit¹⁰⁸:

- pokutu **do 50 000 Kč**, jde-li o přestupek podle § 37 odst. 1 písm. e), m) až n) TlumZ a podle § 37 odst. 2 písm. e), m) až n) TlumZ;
- pokutu **do 200 000 Kč**, jde-li o přestupek podle § 37 odst. 1 písm. g), j) nebo k) TlumZ a podle § 37 odst. 2 písm. g), j), k) nebo l) TlumZ;
- pokutu **do 300 000 Kč**, jde-li o přestupek podle § 37 odst. 1 písm. a) až d), f), h) nebo i) TlumZ a podle § 37 odst. 2 písm. a) až d), f), h) nebo i) TlumZ.

Údaj o pravomocném rozhodnutí, kterým byl tlumočník nebo překladatel uznán vinným ze spáchání přestupku, **zaznamená ministerstvo do seznamu tlumočnicků a překladatelů**, a to i v případě, že došlo k pozastavení oprávnění vykonávat tlumočnickou nebo překladatelskou činnost.

Přestupková odpovědnost tlumočnicka či překladatele zaniká mimo jiné **uplynutím promlčecí doby, která činí 5 let ode dne, kdy byl přestupek spáchán**.¹⁰⁹ Byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost zaniká **nejpozději 7 let od jeho spáchání**.¹¹⁰

Pro úplnost lze uvést, že i v případě, kdy se odpovědnost za přestupek tlumočnicka či překladatele posuzuje podle zákona č. 36/1967 Sb., **nelze již tlumočnickovi ani překladateli uložit trest zrušení oprávnění**, a to s ohledem na ustanovení PřestZ, podle něhož lze pachateli uložit vždy jen takový druh správního trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o přestupku rozhoduje.¹¹¹ Tlumočnické či překladatelské **oprávnění však může být zrušeno v samostatném řízení podle § 14 odst. 1 písm. c) TlumZ**, podle něhož Ministerstvo spravedlnosti musí rozhodnout o zrušení oprávnění, pokud tlumočník či překladatel závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnost stanovenou TlumZ.

Závěrem se sluší rovněž zmínit, že drobné nedostatky ve výkonu tlumočnické či překladatelské činnosti a drobné poklesky v chování související s výkonem tlumočnické a překladatelské

¹⁰⁷ Viz § 37 odst. 2 písm. l) TlumZ.

¹⁰⁸ Za přestupek může být uložen i jiný trest stanovený § 35 PřestZ, typicky napomenutí, které však nemůže být uloženo společně s pokutou (srov. § 36 PřestZ).

¹⁰⁹ Promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku, přičemž dnem spáchání přestupku se rozumí den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přestupek spáchán. Je-li znakem přestupku účinek, promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy takový účinek nastal. U pokračujícího přestupku počíná promlčecí doba běžet dnem následujícím po dni, kdy došlo k poslednímu dílčímu útoku (srov. § 31 odst. 1 a 2 PřestZ). V některých případech se promlčecí doba staví či přerušuje (viz § 32 PřestZ).

¹¹⁰ Viz § 40 odst. 2 TlumZ.

¹¹¹ Viz § 2 odst. 6 PřestZ.

činnosti, které nedosahují intenzity přestupku, Ministerstvo spravedlnosti může tlumočnickovi či překladateli **písemně vytknout**. Výtka nemá povahu správního trestu ukládaného za přestupek a nachází se tedy mimo režim přestupkové odpovědnosti ve smyslu PřestZ. Písemná výtka se zaznamenává jako neveřejný údaj do seznamu tlumočnicků a překladatelů.¹¹² Údaj o uložené výtce se v seznamu tlumočnicků a překladatelů vede po dobu 3 let. Skutečnost, že tlumočnickovi či překladateli byla v minulosti udělena výtka, musí ministerstvo zohlednit při stanovení druhu a výměry správního trestu za přestupek.¹¹³

V. Procesní aspekty výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti

5.1 Trestní řízení

Je-li v rámci trestního řízení třeba **přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu** nebo **využije-li obviněný právo využívat svého mateřského jazyka (popř. jazyka, o němž uvede, že ho ovládá¹¹⁴)**, orgán činný v trestním řízení musí k provedení shora uvedených úkonů přibrat soudního tlumočnicka.¹¹⁵ Totéž platí i v případě, jde-li o ustanovení tlumočnicka osobě, s níž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob.

Obviněnému je třeba **písemně přeložit**:¹¹⁶

- a) usnesení o zahájení trestního stíhání;
- b) usnesení o vazbě;
- c) usnesení o nařízení pozorování obviněného ve zdravotnickém ústavu;
- d) obžalobu;
- e) dohodu o vině a trestu a návrh na její schválení;
- f) návrh na potrestání;
- g) rozsudek;
- h) trestní příkaz; a
- i) rozhodnutí o odvolání a o podmíněném zastavení trestního stíhání.

Písemného překladu není třeba, jestliže obviněný po poučení prohlásí, že pořízení překladu takového rozhodnutí nepožaduje. Týká-li se takové rozhodnutí více obviněných, přeloží se obviněnému jen ta část rozhodnutí, která se jej týká, pokud ji lze oddělit od ostatních výroků

¹¹² Viz § 35 TlumZ.

¹¹³ Viz § 40 odst. 3 TlumZ.

¹¹⁴ Srov. § 2 odst. 14 TŘ.

¹¹⁵ Viz § 28 odst. 1 TŘ. Neuvede-li obviněný jazyk, který ovládá, nebo uvede-li jazyk či dialekt, který není jazykem jeho národnosti nebo úředním jazykem státu, jehož je občanem, a pro takový jazyk nebo dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví orgán činný v trestním řízení tlumočnicka pro jazyk jeho národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož je občanem. Jde-li o osobu bez státního občanství, rozumí se jím stát, kde má trvalý pobyt, nebo stát jeho původu.

¹¹⁶ Viz § 28 odst. 1 TŘ.

rozhodnutí a jejich odůvodnění. Pořízení překladu rozhodnutí a jeho doručení zajišťuje orgán činný v trestním řízení, o jehož rozhodnutí se jedná.¹¹⁷

Obviněnému je **třeba písemně přeložit i jinou než výše uvedenou písemnost**, je-li to zapotřebí pro zaručení spravedlivého procesu, zejména pro řádné uplatnění práva na obhajobu, a to v rozsahu určeném orgánem činným v trestním řízení, který je zcela nezbytný k seznámení obviněného se skutečnostmi, které jsou mu kladeny za vinu. Není-li odůvodněnému návrhu obviněného využívajícího právo využívat svého jazyka na pořízení překladu takové písemnosti vyhověno, orgán činný v trestním řízení, který řízení vede, o tom musí rozhodnout usnesením. Namísto písemného překladu **lze písemnost nebo její podstatný obsah přetlumočit**; pravidlo podle věty první se neaplikuje, jestliže již byla tato písemnost nebo její podstatný obsah obviněnému přetlumočena nebo jestliže obviněný po poučení prohlásí, že pořízení jejího překladu nepožaduje. Proti rozhodnutí podle věty první je přípustná stížnost. Pořízení překladu a jeho doručení zajišťuje orgán činný v trestním řízení, který řízení vede.¹¹⁸

Překladatel může být orgány činnými v trestním řízení dále požádán, aby osobě, která je zadržena či zatčena, bez zbytečného odkladu **písemně přeložil též poučení o jejích právech** (§ 33 odst. 6 a § 76 odst. 5 TŘ).

Využije-li obviněný právo využívat svého mateřského jazyka (popř. jazyka, o němž uvede, že ho ovládá¹¹⁹), přibráný tlumočník na jeho žádost musí kromě komunikace se soudem a dalších procesních úkonů přetlumočit **i jeho poradu s obhájcem**, která je v přímé souvislosti s procesními úkony, a poradu v průběhu procesních úkonů.

Tlumočník či překladatel přibráný v trestním řízení **může být zároveň zapisovatelem**.¹²⁰ Protokol výpovědi se sepíše v českém jazyce i tehdy, když vyslýchaná osoba vypovídá v jiném jazyce. Záleží-li na doslovném znění výpovědi, **zapiše tlumočník (popř. jiný zapisovatel) do protokolu příslušnou část výpovědi také v jazyce, jímž tato osoba vypovídá**.¹²¹ Tlumočník musí následně protokol vlastnoručně podepsat.¹²² Tento tlumočník či překladatel však **nemůže ve stejném trestním řízení vystupovat jako obhájce**.¹²³ Tlumočník či překladatel dále **nemůže být zmocněncem** zúčastněné osoby nebo poškozeného při hlavním líčení a veřejném zasedání, k němuž je jako tlumočník nebo překladatel předvolán.¹²⁴

¹¹⁷ Tamtéž. Jestliže s doručením rozhodnutí uvedených v tomto ustanovení je spojen počátek běhu lhůty a je třeba pořídit písemný překlad takového rozhodnutí, považuje se rozhodnutí za doručené až doručením písemného překladu.

¹¹⁸ Viz § 28 odst. 4 TŘ.

¹¹⁹ Srov. § 2 odst. 14 TŘ.

¹²⁰ Viz § 28 odst. 1 TŘ.

¹²¹ Viz § 55 odst. 4 TŘ.

¹²² Viz § 56 odst. 1 TŘ.

¹²³ Viz § 35 odst. 3 TŘ.

¹²⁴ Viz § 50 odst. 2 věta za středníkem TŘ.

Tlumočník či překladatel může odmítnout provedení úkonu z důvodů uvedených v TlumZ a z důvodů uvedených v § 99 a 100 TŘ. O vyloučení tlumočníka **rozhoduje ten orgán činný v trestním řízení, který jej přibral.**

Výši odměny a náhrad tlumočníka či překladatele určí orgán činný v trestním řízení, který jej přibral, a to v souladu s vyhláškou o tlumočném.¹²⁵ Nesouhlasí-li orgán činný v trestním řízení s výší vyúčtované odměny a náhrad, rozhodne usnesením. **Proti usnesení o přiznání odměny a náhrad je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.**

5.2 Občanské soudní řízení

Účastníkovi občanského soudního řízení, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Totéž platí i v případě, jde-li o ustanovení tlumočníka účastníku, s nímž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob.

Účast tlumočníka na jednání v občanském soudním řízení může být zajištěna **prostřednictvím videokonferenčního zařízení**, a to na návrh účastníka nebo je-li to účelné.¹²⁶

Civilní soud může uložit tlumočnickům či překladatelům, kteří **zavinili náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, aby je nahradili účastníkům.**¹²⁷ Soud může dále uložit tlumočnickům nebo překladatelům, aby **nahradili státu náklady řízení**, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je zavinili.¹²⁸

O vyloučení tlumočníka nebo překladatele **rozhoduje předseda senátu.**¹²⁹ Proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek.

Byl-li v občanském soudním řízení proveden tlumočnický nebo překladatelský úkon, vzniká tlumočnickovi či překladateli právo na náhradu hotových výdajů a na odměnu. To, komu a v jaké výši se tlumočné vyplácí, stanoví vyhláška o tlumočném. Tlumočné je součástí nákladů řízení podle § 137 odst. 1 OSŘ. Proti usnesením, kterými bylo rozhodnuto o tlumočném, je přípustné odvolání, **není však přípustné dovolání k Nejvyššímu soudu.**¹³⁰

5.3 Soudní řízení správní

Tlumočníci a překladatelé se v soudním řízení správním přibírají ze shodných důvodů, jako podle jiných procesních předpisů. Tlumočníci a překladatelé mají právo na náhradu hotových výdajů a odměny za tlumočnickou činnost, a to ve výši stanovené vyhláškou o tlumočném.¹³¹

¹²⁵ Viz § 29 odst. 2 TŘ.

¹²⁶ Viz § 102a odst. 1 OSŘ.

¹²⁷ Viz § 147 odst. 2 OSŘ.

¹²⁸ Viz § 148 odst. 2 OSŘ.

¹²⁹ Viz § 17 OSŘ. Ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 OSŘ platí přiměřeně.

¹³⁰ Viz § 238 odst. 1 písm. f) OSŘ.

¹³¹ Viz § 58 odst. 2 SŘS.

Náklady spojené s přibráním tlumočníka či překladatele v tomto případě platí (nikoliv hradí) stát.¹³² Náklady na tlumočné jsou součástí nákladů řízení podle § 57 odst. 1 SŘS. O tlumočném **rozhoduje předseda senátu.**¹³³

Zjistí-li tlumočník nebo překladatel důvody, pro které lze pochybovat o jeho nepodjatosti, **musí tyto důvody sdělit předsedovi senátu.** O vyloučení tlumočníka či překladatele **rozhoduje senát.**¹³⁴ Namítnout podjatost tlumočníka nebo překladatele rovněž může účastník řízení nebo osoba na řízení zúčastněná. Tato námitka musí být uplatněna do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočníka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.¹³⁵

Správní soud může uložit tlumočnickovi nebo překladateli, **aby státu nebo druhému účastníkovi nahradil náklady, které vznikly jeho zaviněním.**¹³⁶

5.4 Správní řízení

Každý, kdo ve správním řízení prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání (tj. český jazyk), má právo na tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků, kterého si musí obstarat **na své náklady.** V řízení o žádosti si žadatel, který není občanem České republiky, obstará tlumočníka **na své náklady sám,** nestanoví-li zákon jinak.¹³⁷

Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě **nese správní orgán.**¹³⁸

Neslyšícím uživatelům českého znakového jazyka správní orgán ustanoví **tlumočníka českého znakového jazyka.** Neslyšící osobě preferující český jazyk ustanoví prostředníka, který je schopen se s ní dorozumět pomocí komunikačních systémů vycházejících z českého jazyka dle její vlastní volby. Osobě hluchoslepé bude ustanoven prostředník, který je schopen se s ní dorozumět pomocí komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob dle její vlastní volby. Prostředník je ustanovován za stejných podmínek, za jakých je ustanovován tlumočník

¹³² Viz § 36 odst. 2 SŘS.

¹³³ Viz § 58 odst. 3 SŘS.

¹³⁴ Viz § 8 odst. 4 SŘS. Ustanovení § 8 odst. 3 se užije přiměřeně.

¹³⁵ Viz § 8 odst. 5 SŘS.

¹³⁶ Viz § 60 odst. 6 SŘS.

¹³⁷ Viz § 16 odst. 3 SpŘ.

¹³⁸ Viz § 16 odst. 4 SpŘ.

českého znakového jazyka. O ustanovení tlumočníka nebo prostředníka vydává správní orgán usnesení, které se oznamuje pouze osobám, jichž se dotýká.¹³⁹

Na vyloučení tlumočníka či překladatele se obdobně užijí obecná ustanovení o vyloučení úředních osob pro podjatost, čili **ustanovení § 14 odst. 1 až 5 SpŘ.**

¹³⁹ Viz § 16 odst. 5 SpŘ.